

تازه‌های کتاب دربارهٔ خاورمیانه

نهیة و تنظیم: دکتر حمید احمدی

ریس گروه علوم سیاسی دانشکده حقوق و

علوم سیاسی دانشگاه تهران

Martin Sicker, *The Pre-Islamic Middle East*, Westport, CT: Praeger Publishers, 2000, 212 pages.

خاورمیانه در دوران قبل از اسلام

هدف نویسنده آن است که نشان دهد الگوهای تاریخی تاریخ خاورمیانه را باید در وهله نخست براساس چند عامل تعیین کننده نسبتاً دائمی درک کرد. به نوشته نویسنده، توسعه دولت خاورمیانه‌ای و روابط میان دولتی به نحو زیادی تحت تأثیر آمیزش عوامل جغرافیایی، شکل زمین و عوامل مذهبی قرار داشته و دارد. برای نمونه او معتقد است که شاهراه‌های نظامی و تجاری خط لوله‌های نفتی امروز را می‌توان وارث راههای نظامی و تجاری استراتژیک دوران باستان دانست. وی با توجه به تکرار کشمکش مسلحانه در سراسر تاریخ خاورمیانه، این نکته را کشف می‌کند که چگونه ملاحظیات ژئوپولیتیک و مذهبی

فرهنگ عربی فشار می‌آورد: ۱) سرعت تغییرات که از لحاظ فرهنگی بین نسلها شکاف ایجاد می‌کند ۲) ضعف تولید فرهنگ عربی ۳) ضعف اقتصادی فرهنگ عربی به علت سطح پایین اقتصادی و ضعف ساختار فرهنگی ۴) کوچکی بازار فرهنگ عربی در سطح ملی ۵) ادامه و گاهی تشدید شکاف بین نخبگان ابزاری و نخبگان فکری. این کتاب از آنجا که در برگیرنده مقالات متعدد از بیشتر کشورهای عربی دارای فرهنگ‌های تقریباً مختلف و همچنین مقالات اساتید دانشگاه و کارشناسان مسائل فرهنگی کشورهای مختلف عربی است در خور توجه و کاری کم نظیر است.

منطقه را در معرض راه حل قهرآمیز، و نه صلح آمیز، منازعات سیاسی قرار داده است. وی نتیجه گیری های خود را بر اساس مطالعه مفصل تمدنهای ماقبل اسلامی خاورمیانه (برای نمونه آشوری ها، مادها، پارت ها و ساسانیان ایران)، روابط آنها با همسایگان خود، و نیروهای فتوحات یونانی و رومی مطرح می کند.

Roald Sager and Suasan Eisenhower, eds, *Islam or Centrad Asia: An Enduring Legacy and Evolving Threat?*, Washington, DC: The Centre for Political and Strategic Studies, 2000, 236 pages.

اسلام و آسیای مرکزی: میراث پایدار یا تهدید روبه رشد؟

علی رغم کمتر از ۱۰ سال از استقلال کشورهای آسیای مرکزی، پدیده جنبشهای اسلامی از سایر کشورهای خاورمیانه، به این منطقه نیز رخنه کرده است. این یکی از عمده ترین کتابهایی است که موضوع را مورد بحث قرار می دهد. این مجموعه مقالات در ابتدا اهمیت اسلام در آسیای مرکزی را مورد

بررسی کلی قرار می دهد. فصلهای مربوط به قرقیزستان، ازبکستان، نقش اسلام در کشمکش تاجیکستان و ترکمنستان بخشی از موضوعات اصلی کتاب است. در بخش بعدی، مقالاتی پیرامون مسیحیت و اسلام در آسیای مرکزی، اقلیت اسلامی در روسیه، اسلام، روسیه و شمال قفقاز ارائه می دهد. اعمال نفوذهای خارجی در اسلام آسیای مرکزی موضوع بخش نهایی کتاب است و در آن نویسندگان متخصص مسایل آسیای میانه و قفقاز مقالاتی در مورد اهمیت اسلام در رابطه میان روسیه و آسیای مرکزی ایران، آسیای مرکزی و گشایش پرده آهین اسلامی^{۲۱} ترکیه و اسلام و افغانستان و پاکستان ارائه می دهند.

گروه حزب التحریر الاسلامی در اردن) و سید محمد خاتمی و بسیاری از دیگر رهبران و اندیشمندان جنبش اسلامی را معرفی می کند.

Maika Hilled Shulewitz, ed. *The Forgotten Millions: The Modern Jewish Exodus from Arab Lands*, London and New York: Cassell, 2000. 206 pages.

میلیونها مردم فراموش شده: آوازی نوین یهودیان از سرزمینهای عرب

نویسنده در مقدمه چنین می گوید که کتاب قصد دارد داستانهای ناگفته مهاجران یهودی را که به امید شروع یک زندگی تازه در اسرائیل کشورهای عرب را ترک گفتند بازگو کند. در فصلهای نه گانه کتاب، نویسندگان مختلف تلاش می کنند که علل مهاجرت عظیم ناگهانی یهودیان از کشورهای عربی را مورد بحث و بررسی قرار دهند. کتاب به سه قسمت عمده تقسیم شده است و در این قسمتها پیشینه مسئله، دیدگاه های جهانی و حقوقی و ادغام این مهاجران در جامعه اسرائیل تجزیه و تحلیل شده است. در این قسمت ها فصلهایی به «مبادلات جمعیتی در

Ahmad S. Moussalli, *Historical Dictionary of Islamic Fundamentalist Movements in the Arab World, Iran, and Turkey*, Lanham, MD and London, 1999, 312 pages.

فرهنگ واژگان تاریخی جنبشهای بنیادگرایی اسلامی در جهان عرب، ایران و ترکیه

این کتاب که نخستین اثر در نوع خود است، اطلاعات ضروری درباره اندیشه های اساسی، عقاید، ایدئولوژی ها، رهبران، متفکران و جنبشهای بنیادگرایی اسلامی در جهان عرب و ایران و ترکیه را ارائه دهد. اندیشه ها و واژه ها اساسی چون شورا، توحید، حکمیة و جاهلیت، انقلاب، اجماع و تشریح در این اثر موجود است. نویسنده مفاهیم را نه براساس فهم رایج آنها در جهان معاصر غرب، بلکه از دیدگاه های بنیادگرایی اسلامی معرفی کرده است. کتاب شخصیت های برجسته جنبش اسلامی معاصر، همچون زینب الغزالی (عضو برجسته اخوان المسلمین مصر و رییس شاخه زنان این سازمان)، راشد الغنوشی (رهبر جنبش اسلامی تونس) تقی الدین نبهانی (رهبر

سطح جهانی» و «فرآیند ادغام یهودیان شرقی در جامعه اسرائیل» در سالهای ۸۸-۱۹۴۷ اختصاص داده شده است. روی هم رفته، نویسنده معتقد است که این کتاب مبارزات آن گروه مهاجران یهودی را که در تاریخ اسرائیل رو به فراموشی گذاشته شده اند، بازگو می کند و به بررسی زندگی و موقعیت آنها در جامعه معاصر اسرائیل دست می زند.

Joseph Agassi. *Liberal Nationalism for Israel: Towards an Israeli National Identity*, Jerusalem and New York: Geffen Publishing House, 1999, 305 pages.

ناسیونالیسم لیبرال برای اسرائیل: به سوی خلق یک هویت ملی اسرائیلی

این اثر در واقع ترجمع کتاب نویسنده به زبان عبری است که در آن مشکلاتی را که اسرائیل در ایجاد یک هویت ملی با آن مواجه بوده وهست به بحث می گذارد. او مدعی است که تاریخ صهیونیستها براساس یگانگی مردم یهود و منحصر به فرد بودن آنها استوار است و بنابراین هویت اسرائیلی

همیشه تحت الشعاء ناسیونالیسم یهودی قرار داشته است. به نظر نویسنده، اسرائیل باید بیاموزد که خود را یک «جمهوری عادی» که در آن ملیت به مفهوم شهروندی است تا ایمان-ببیند و بتواند به عنوان یک دولت-ملت لیبرال دمکراتیک غربی به رشد و ترقی دست یابد. او از بین رفتن هویت اسرائیل را در بحث میان ناسیونالیسم لیبرال و شونیسیم پس از انقلاب فرانسه ردیابی می کند و معتقد است که جامعه یهودی همچنان برای دولت

ارزش بیشتری قایل است تا برای فرد. نویسنده براین اعتقاد است که بسیاری از مشکلات اسرائیل کنونی در مذاکرات صلح با همسایگان خاورمیانه ای اش نتیجه به رسمیت نشناختن خود به عنوان یک جمهوری عادی است. او تأکید می کند که جدایی دین از دولت (ایمان و شهروندی) به اسرائیل در خلق یک هویت ملی نیرومند کمک می کند و به پیشرفت فرآیند صلح و رشد توسعه یهودیت منجر می شود.

Meir Zamir, *Lebanon's Quest: The Road To Statehood, 1926-1939*, London and New York: I. B. Tauris, 2000, 247 pages.

لبنان در راه تبدیل شدن به دولت

نویسنده در این کتاب جریانهای گوناگون کشمکش سیاسی و اجتماعی را که به شکل گیری لبنان منجر شد بررسی می کند. وی بانگاه کردن به نه تنها رقابت های فرقه ای درون کشور، بلکه به فشارهای وارده از پاریس و دمشق، ماهیت پیچیده لبنان امروزی را کشف می کند. وی با بررسی تاریخ مبارزات سوریه و لبنان برای استقلال، بنیادهای رقابت کنونی بر سر سرزمین و اعمال نفوذ را برملا می سازد. در ضمن با مطالعه سیاسی فرانسه در لبنان، نکات تازه ای از مبارزه امپریالیستی میان فرانسه و انگلیس را در منطقه روشن می کند. روی هم رفته، کتاب پیچیدگی عمده ای را که زمانی مانع و در نهایت عامل ایجاد دولت لبنان شد، و نیز روابط بعد از استقلال این کشور با سوریه و اروپا را نشان می دهد.

Ira Sharkansky, *The Politics of Religion and the Religion of Politics: Looking at Israel*, Lanham, MD: Lexington Books, 2000, 138 pages.

سیاست مذهب و مذهب سیاست: نگاهی

به اسرائیل

نویسنده در این کتاب رابطه میان دین و سیاست را در دموکراسی های غربی مورد ارزیابی قرار می دهد. وی با تمرکز بر مورد مطالعاتی اسرائیل، چنین اظهار نظر می کند که از نظر تاریخی، دین و سیاست از یکدیگر جدایی ناپذیر بوده و به بخش اساسی فرآیند دموکراتیک تبدیل شده اند. به نظر او نمادهای دین و دولت به طور متقابل به هم وابسته و بنابراین جداسازی آنها کاری بیهوده است. به نظر او اسرائیل تنها یکی از نمونه های وابستگی دین و دولت در نظامهای دموکراتیک غربی است.

راستا، تفاوت های دینی و قومی بیانگر شکاف سیاسی در سودان بوده است.

Michael Cooperson, *Classical Arabic Biography: The Heirs of the Prophets in the Age of al-Ma'mun*, Cambridge and New York: Cambridge University Press, 2000, 122 pages.

شرح حال نویسی کلاسیک عربی: وارثان پیامبران در عصر مأمون

به نوشته کوپرسون، جامعه اسلامی ماقبل مدرن، به ویژه قرن سوم هجری (نهم میلادی)، شاهد مبارزه میان گروههایی بود که نسیبه به شناخت و میراث حضرت محمد (ص) پیامبر اسلام، دعاوی رقابت آمیز داشتند. شرح حال های آن دوره بیشتر برای قراردادن یک فرد مشخص در یک گروه و مشروع جلوه دادن دعاوی آن گروه، و نیز مجد عظمت دادن یا مشهور ساختن فرد مورد نظر نوشته می شد. فصل نخست پیرامون ریشه های این مسئله بحث می کند و در آن دیدگاه غالب گذشته را مبنی بر این که شرح حال نویسی هم زمان با حدیث ظهور کرد رد کرده و چهار فصل بعدی

Steven Wodu and Ann Lesch. *Battle for Peace in Sudan: An Analysis of the Abuja Conference, 1992-1993*, London, Oxford and New York: University Press of America, 2000, 177 pages.

نبرد برای صلح در سودان: تحلیل کنفرانس ابوجا

کتاب در واقع نوعی بررسی سابقه و تحلیل عمیق کنفرانس ۳-۱۹۹۲ ابوجا در پایتخت نیجریه است که دولت نیجریه میانجی گری آن را به عهده داشت. در این جلسات، دولت تحت حاکمیت شمال سودان با رقیب اصلی جنوبی خود یعنی جنبش رهایی بخش خلق سودان، به تبادل نظر رودر روی مستقیم پرداخت. به گفته نویسنده، کشمکش در سودان، که طولانی ترین جنگ داخلی آفریقا محسوب می شود، در اثر مشکلات هویت ملی، دین و دولت، حق تعیین سرنوشت، و ترتیبات آماده سازی یک دوره موقت شعله ور شده است. به نوشته نویسندگان، تلاشهای حکومت مرکزی سودان برای اسلامی کردن و عربی کردن جنوب غیرمسلمان، محور عمده جنگ داخلی سودان است. در این

تمرکز می‌کند نشان می‌دهد. مقدمه و فصلهای پنج‌گانه کتاب مجموعه‌ای از تصاویر کلیشه‌ای و رایج از ترکیه را افشا می‌سازد. نویسنده با تکیه بر تاریخ ترکیه، این نکته را به بحث می‌گذارد که چگونه این تصویرهای منفی در فرهنگ غرب به وجود آمدند و نمونه‌هایی از تصاویر گوناگون ترکها و معرفی آنها در مطبوعات و سینمای غرب را ارائه می‌دهد. او با بررسی تصاویر ترکها از افراد خشن تا شهوت‌ران ابراز امیدواری می‌کند که نمونه‌های رایج منفی ترکیه جای خود را به برداشت‌ها و معرفی‌های درست‌تر و مثبت‌تر غرب از این کشور و مردم آن بدهد.

James J. Reid, *Studies in Safavid Mind, Society and Culture*, Costa Mesa, CA:

Mazda Publishers, 2000, 374 pages.
مطالعاتی در باب فکر جامعه و فرهنگ

صفوی

این کتاب، ادبیات فارسی دوران صفوی را در باب خاطرات، تاریخ، شعر و منابع ادبی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. هدف کتاب این است که فکر و جامعه و فرهنگ این دوره را مطالعه کند و زوایای این دوره را در

را به تحلیل شرح حال‌های چهار چهره عمده قرن سوم (نهم میلادی)، یعنی خلیفه مأمون، امام علی بن موسی الرضا (ع)، احمد بن حنبل عالم علم حدیث، و بشیرالحفی مرتد اختصاص می‌دهد. او در هر مورد نشان می‌دهد که چگونه سنت شرح حال نویسی از موضوع مورد بحث تکامل یافته است، به گونه‌ای که در نهایت هریک از چهره‌ها مورد ادعای یکی از جناحهای آن عصر قرار گرفته است. اما، این بدان مفهوم نبود که شرح حال را می‌توان در انزوا خواند: دعاوی هریک تنها در چهارچوب متنی بزرگتر سایر نوشته‌ها مفهوم پیدا می‌کرد، و این به گفته نویسنده، «دست‌آورد اساسی نثر

عربی ماقبل مدرن» است.

Kamil Aydin, *Images of Turkey in Western Literature*, Huntington, UK: The Eothen Press, 1999, 148 pages.

تصویر ترکیه در ادبیات غرب

نویسنده در این کتاب برداشتهای منفی از ترکیه را که غالباً در فیلم‌ها و ادبیات غرب به نمایش در می‌آید و به ویژه بر افسانه‌های کارآگاهی و سفرنامه‌نویسی

این زمینه‌ها روشن‌تر سازد، نویسنده این نکته را فاش می‌سازد که در منابع صفوی جهان جسمانی بازتاب آن جهان است؛ یعنی جهانی سلسله‌مراتبی، اسرار آمیز، و قرار داده شده بر محور خداوند. نویسنده برای رسیدن به اهداف خود، فعالیت‌های روزانه حاکمان و محکومان، و نیز مشروعیت‌سازی سیاسی، روابط جنسیت، جرم و مجازات، تجلی هنری و شعر و نظریه و قشر بندی اجتماعی را تشریح می‌کند. نویسنده علاوه بر ارائه تجزیه و تحلیل غنی محتوی منابع ادبی دوران صفوی، با دقت و همدردی تمام، جزئیات زندگی و تجربیات طبقات فرودست ایران صفوی را به تصویر می‌کشد.

Javed Ahman Khan, *India and West Asia: Emerging Markets in the Liberalization Era*, New Delhi, London, and Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 1999, 257 pages.

هند و غرب آسیا: بازارهای نوظهور در عصر لیبرال سازی

کتاب بر ماهیت روابط میان هندوستان و آسیای غربی در دوران

سیاسی سازی (یعنی از اوایل دهه ۱۹۹۰ به بعد) تمرکز دارد. جاوید خان نویسنده کتاب بر آن است که اغلب کشورهای در حال توسعه در پی احیاء امکانات بالقوه اقتصادی خود دست به اصلاحات اقتصادی زده‌اند. هند و کشورهای آسیای غربی در سالهای اخیر سیاسی سازی اقتصادی و خصوصی سازی را دنبال کرده‌اند و درهای اقتصادهای خود را به روی سرمایه‌گذاری خارجی و تجارت جهانی گشوده‌اند. به نوشته نویسنده، روابط اقتصادی هند با کشورهای آسیای غربی بر اساس روابط تاریخی و ضرورت اقتصادی استوار است. هندوستان به نفت و گاز غرب آسیا برای به حرکت درآوردن اقتصاد

رو به رشد خود نیازمند است، و غرب آسیا به محصولات ساخت هند، مهندسان و دانشمندان فوق العاده ماهر و نیروی کار غیر ما هر هند. در حالی که نویسنده روابط اقتصادی میان هند و غرب آسیا در دهه ۱۹۹۰ را برجسته می‌کند، روابط اقتصادی و دیپلماتیک هند با ایران و اسرائیل را نیز مورد بررسی قرار می‌دهد. نویسنده استدلال می‌کند که روابط جدید دیپلماتیک

منطقه تأثیر گذاشته و نه تنها به رشد شکل‌های مختلف ناسیونالیسم، بلکه به بحران‌ها و کشمکش‌های مداوم در منطقه کمک کرده است.

Nils A. Butenschon, Uri Davis and Manuel Hassassian, eds, *Citizenship and the State in the Middle East: Approaches and Applications*. Syracuse, NY: Syracuse University Press, 2000, 400 pages.

شهروندی و دولت در خاورمیانه: رهیافت‌ها و کاربردها

این مجموعه مقالات آنچه را که نویسندگان سیاست‌گذاری بین‌المللی مؤثر بعید می‌دانند، یعنی رابطه میان شهروندی و دولت را مورد بحث قرار می‌دهد. شانزده نویسنده این مجموعه مقالات، دیدگاه‌های نظری و تجربی مربوط به شهروندی و دولت را ارائه می‌دهند. بخش نخست کتاب، تعاریف متغیر شهروندی، به ویژه، تعاریف مربوط به جنسیت، مذهب و قوانین بین‌المللی حقوق بشر را دربر می‌گیرد.

برای نمونه، ریموند هینن بوش،

هند و اسرائیل، هندوستان را قادر خواهد ساخت تا از اسرائیل تکنولوژی‌های نظامی و کشاورزی بگیرد. نویسنده، همچنین با قاطعیت بر این نکته تأکید می‌کند که ایران از مشارکت هند در بخش پتروشیمی ایران فایده خواهد دید.

Berch Berberoglo, *Turmoil in the Middle East: Imperialism, War, and Political Instability*, Albany, NY: State University of New York Press, 1999, 125 pages.

آشوب در خاورمیانه: امپریالیسم، جنگ و بی‌ثباتی سیاسی

این کتاب در پی آن است تا نشان دهد که چگونه «رقابت‌های میان امپریالیست‌ها خاورمیانه را به عرصه منازعه آمیزی از نیروهای رقیب تبدیل کرده است که برای کنترل قلمرو، فرهنگ و مردمان منطقه در طول قرن بیستم به تکاپو مشغول بودند» (ص ۱). نویسنده در فصل‌های هشت‌گانه کتاب این مسئله را بررسی می‌کند که چگونه «هجوم‌های امپریالیستی» به خاورمیانه بر پویایی‌های طبقاتی و مبارزات طبقاتی در

تأثیرات این مسئله را بر شهروندان ملت‌های غیردمکراتیک، با تأکید بر سوریه و مصر بررسی می‌کند. بخش دوم، نگاهی جامع بر قضیه اسراییلی فلسطینی می‌افکند و تأثیرات رفاه، اشتغال، و امنیت داخلی را بر حقوق و تعهدات شخصی تجزیه و تحلیل می‌کند.

Richard N. Hass and Meghan L. Q'Sullivan eds. *Honey and Vinegar: Incentives, Sanctions, and Foreign Policy*. Washington DC: Brookings Institution Press, 2000, 201 pages.

عسل و سرکه: انگیزه‌ها، تحریمات و سیاست خارجی

این کتاب به طرح و طرفداری سیاست «درگیر شدن» به عنوان جایگزین سیاست خارجی استاندارد پس از جنگ سرد آمریکا می‌پردازد. به گفته نویسندگان این ره یافت استاندارد سیاست خارجی آمریکا بیشتر بر تحریمات و نیروی نظامی تکیه می‌کند تا با کشورهای قبلاً به عنوان «دولتهای سرخ» معروف بوده‌اند به مقابله بپردازد. نویسندگان با توصیه یک سیستم مرکب از

انگیزه‌ها و پاداشها که مستلزم نیروی دمکراتیک و بار مالی کمتر از مخارج گسترده اخیر آمریکا است، بر آن هستند در زمانی که حمایت چند جانبه موجود نیست و کاربرد نیروی نظامی مخاطره آمیز به نظر می‌رسد، «درگیر شدن» مناسب‌ترین راه حل برای مشکلات دیپلماتیک است، آنها به این نکته اشاره می‌کنند که آمریکا باید در کاربرد زور و تحریمات بیشتر میان کشورها تفاوت بگذارد و باید برای کشورهای چو کوبا، لیبی و عراق ره یافت‌های جایگزین طراحی کند. مقاله «اروپا و ایران» نوشته جان ریزر و مقاله «ایالات متحده و عراق» نوشته کنت جوستر، از جمله مقالات این کتاب است.

Hans Morgenthau, ed. by Ara Sarafian, *Ambassador Morgenthau's Story*. Ann Arbor, MI: Gomidas Institute, 2000, 270 pages.

داستان سفیر مورگنتا

این کتاب شرح زندگی هنری مورگنتا سفیر آمریکا در امپراطوری عثمانی از ۱۹۱۳ تا ۱۹۱۶ است که از زبان خود او نوشته شده است. مورگنتا نخست به توصیف این

بوده است در یک جلد جمع آوری کند. در این کتاب آثاری از سید جمال الدین اسدآبادی (افغانی)، محمد عبده، سید قطب، و امام روح الله خمینی ارائه شده است. کتاب فصلهای جداگانه ای را به بحث اسلام و علم و سیاست، رابطه اسلام با تمدن غرب و دیدگاه های اسلام درباره زنان ارائه می دهد. کتاب با فراهم ساختن نمونه های گسترده ای از هر دو جریان فکری نوگرا و بنیادگرا، و درعین حال مقایسه مقابله آنها با هم، منبع تاریخی ارزشمندی به دست می دهد که براساس آن می توان درک بهتری از تفکر اسلامی مدرن به دست داد.

Mansoor Mouddel and Kamran Talatoff, eds, *Contemporary Debates in Islam: An Anthology of Modernist and Fundamentalist Thought*. New York: St. Martin's Press, 2000, 372 pages.

Al Sayyid Abu Al-Qasim Al-Musawi-Khui, *The Pragomena to the Quran*. Trans. and introduced by Adbulaziz A Sachedina, New York: Oxford University Press, 1998, 257 pages.

دیباچه ای بر قرآن

کتاب ترجمه انگلیسی اثری است که در سال ۱۹۷۴ توسط حضرت آیت الله العظمی موسوی خویی، مرجع عالیقدر جهان

مسئله مهم می پردازد که چگونه آلمان بر تصمیم دولت عثمانی برای ورود به جنگ جهانی اول تأثیر گذاشت. پس به توصیف نقش آلمان در جنگ و تأثیر این کشمکش بر دولت ترکیه می پردازد. سرانجام مورگنتا حوادثی را که به قتل عام ارمنه و شکست آلمان در جلوگیری از آن منجر شد توصیف می کند. این کتاب نخست در ۱۹۱۸ و ۱۹۱۹ به صورت سلسله مقالات منتشر شد چرا که مورگنتا موافقت ویلسون را برای انتشار خاطرات خود به دست آورده بود که بعدها به صورت کتاب به چاپ رسید.

Mansoor Mouddel and Kamran Talatoff, eds, *Contemporary Debates in Islam: An Anthology of Modernist and Fundamentalist Thought*. New York: St. Martin's Press, 2000, 372 pages.

بحث های معاصر در اسلام: گزیده ای از تفکر نوگرا و بنیادگرا

این گزیده مقالات، آثاری را از متفکران برجسته اسلامی دربردارد و می خواهد اندیشه هایی را که بیانگر جنبشهای نوگرایی قرن نوزدهم و بنیادگرایی قرن بیستم

شیعه انتشار یافته است. در این کتاب مترجم تفکر دینی آیت الله خمینی یکی از محترم ترین رهبران معنوی و دانشمندان اسلام شیعی در قرن بیستم را مورد بررسی قرار می دهد. ساشادینا در مقدمه مفصل خود آن اصول اساسی را که بسترساز شکل گیری اقتدار دینی شیعه است توصیف می کند و تحول تفکر دینی خوبی را با تکیه بر موضوعاتی چون نقد دائمی او از برداشتهای تسنن از اصول قرآنی، و مخالفت شدید با «حکومت فقها» تشریح می کند. آیت الله خوبی با اعتقاد به اهمیت قرآن به عنوان یک منبع راهنمایی معنوی-اخلاقی، کشف خواستگاه تاریخی وحی و گسترش گستره حقوقی و اخلاقی آن در جامعه اسلامی را ضروری می داند و براین اساس تفسیر خود از حوادث و عواملی را که به مقدس سازی قرآن منجر شد، و نیز مشکلات موجود پیرامون ادعای اهل سنت مبنی بر رساندن معتبر قرآن توسط خوانندگان اولیه اش را به دیگران ارائه می دهد. خوبی نتیجه می گیرد که گرچه تفسیرهای متفاوتی از قرآن موجود بود، اما خود متن مقدس در واقع توسط خود پیامبر

به دیگران رسانده شد. آیت الله العظمی خوبی در سه فصل نخست کتاب، به انتقادات غیر مسلمان از اعتبار قرآن پاسخ می دهد. در فصلهای بعدی، خوبی انتقاد تسنن از اعتقادات شیعه را رد کرده و اعتقادات و مفاهیم اهل سنت در رابطه با نظریه های مربوط به دستکاری در قرآن و ابطال آن را به چالش می طلبد.

Richard Isralowitz, and Jonathan Friedlander, eds, *Transitions: Russians, Ethiopians, and Bedouins in Israel's Negev Desert*. Aldershot and Brookfield, VT: Ashgate Publishing Company, 1999, 144 pages.

نقل و انقالات روسها، اتیوپیایی و اعراب بدوی در صحرای نقو

این کتاب مجموعه مقالات و عکسهای مربوط به داستان مهاجران یهودی روسیه و اتیوپیایی و نیز اعراب بدوی ساکن صحرای نقو در جنوب اسرائیل (فلسطین) است. به گفته ویراستاران، مهاجرت ویژگی اساسی فرهنگ اسرائیل است و سیل عظیم مهاجران اوایل دهه ۱۹۹۰، تأثیر عمیقی بر ترکیب و

صفحه بزرگ شطرنج: برتری آمریکا و الزامات ژئواستراتژیک آن

Zbigniew Brzezinski, *The Grand Chessboard: American Primacy and Geostrategic Imperatives*. New York: Basic books, 1997, 233 pages.

سید جواد صالحی

دانشجوی دکتری علوم سیاسی

دانشگاه تربیت مدرس

تحولات مربوط به فروپاشی نظام دو قطبی و پایان جنگ سرد باعث شد تا نظریه پردازان روابط بین الملل از ابعاد مختلف به تحلیل آن بپردازند به گونه ای که اجماع تنوریک حاکم بر محافل علمی جای خود را به تعارض داد و در این میان نظریاتی که بر تفوق غرب پس از پایان جنگ سرد تأکید داشت بیش از هر چیزی خودنمایی می کرد. برژینسکی از جمله این افراد بود که در کنار افرادی همچون هانتینگتون، فوکویاما و... از منطری ژئوپولیتیک و ژئواستراتژیک شرایط جدید را مورد ارزیابی قرار دادند.

کتاب صفحه بزرگ شطرنج: برتری

ارزشهای جامعه اسرائیل به جای گذاشت. این مجموعه مقالات، شامل مقالات مربوط به تأثیر مهاجرت گسترده بر زندگی بیابانی، تغییر رفتار بهداشتی در اسرائیل، و تنش شدید بر سر حقوق زمین بدوی ها شده است. عکسهای یک عکاس آمریکایی نیز بینش جدیدی درباره زندگی این مهاجران به دست می دهد. کتاب روی هم رفته نشان دهنده تأثیر ساکنان جدید بر فرهنگ و دولت اسرائیل، و چگونگی تلاش آن فرهنگ و دولت برای جذب آنان است.